

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., fél évre 6 frt., negyed évre 3 frt.

Előfizetések és hirdetések díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.

Helyben előfizethet: a szerkesztőségnek, a kiadó-hivatalnak, Demjén L., Keresztény P. kereskedéseiben.

Egyes szám ára 5 kr. o. é.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordatca szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, I-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorát 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőségnek, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Bécsben: Haenstein és Vogler (Neuer-Markt 11 sz.), Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart.

Nyitási sora 20 kr.

Észleletek.

honi bányászatunk köréből.

I.

Az államélet egyik főfeltételét a nemzetgazdaság, s a nemzetgazdaság egyik leglényesebb forrását elvitázhatatlanul a föld kebelében szétszórtan elrejtett kincsek kiaknázása, a bányaművelés képezi. Boldog azon nemzet, mely az ipar ezen ága nagyszerű horderejének felismerésével igyekszik megtenni, mit csak a honszerelm és fáradhatlan emberi szorgalom sugalmaz neki e téren, hogy az anyagi jólét lehető legkedvezőbb stadiumát vivja ki, és biztosítsa hazája részére. Létkérdés helyi viszonyainknál fogva a bányászat legkivált nálunk Magyarországon, hol sok milliókat tevő adósságaink mellett némi terményeink leszámításával ipar és kereskedelem tekintetében jóval mögötte állunk Európa civilizált államainak. S éppen ezért nagy bűn lenne és szegény országunk és nemzetünk, ha bérezeinknek a külföld előtt is dicséretesen ismert ércgazdag tartalma dacára idegen kezre engednők Magyarországon ezen, ugyszólván egyedüli, századok óta létező iparát bányáink célbavett elidegenítése, eladása által.

Igaz ugyan, miszerint honi bányászatunk jelen állapotában nemzetgazdaságunknak inkább terhére, mint hasznára látszik lenni, mennyiben a só- és vashányák kivételével a fém-bányászat tetemes deficiteket eredményez évenként; de nem szabad felednünk, hogy e kedvezőtlen körülmény nem annyira a bányáérezek hovatovábbi silányulása, mint inkább az üzem körüli költségek cimek szerfeletti megsokasodásában gyökerezik. Mig pl. 1848 előtt egy, és ugyanazon főnökség alatt állottak a jelenlegi bányá-, jószág-igazgatóságok, bányabíróságok és kapitányságok: ma 4 egymástól csaknem teljesen függetlenített hiv. osztályzatot képeznek, élükön mindannyi a bányajövedelem rovására gazdagon fizetett elnökökkel. Ugyancsak a bányá és jószágigazgatóságok egymástól, újabb időben lett elkülönítése függetlenítése eredménye az is, hogy a jószágigazgatóság a bányaműveléshez, olvasztáshoz kívántató nagy mennyiségű fát feleslegzőt áron kezdte eladni, elannyira, hogy 30,000 mázsa bányáérez olvasztási költsége 60,000 forintnál nagyobb összeget szükségel, s innen azon szomorú jelenség, mely szerint az összes bányamunkára a bányáérez mázsája után alig marad 35—40 kr. Innen a deficit! mely az olvasztási költség fokozatos emelkedésével szintén napról napra hág, míg a végleges bukás, mi nem messze van, bekövetkezik.

Ily körülmények között csoda-e aztán, ha mind a bányatiszt, mind pedig a bányász éppen semmi, vagy csak igen kevés kedvet érez az e téren küzdelemre, páratlanul fárasztó működésre. A tiszt, mint ezt a tapasztalás naponként bizonyítja, csak kedvező alkalomra vár, hogy szerzett szakismereteit más magán társulatoknál kielégítőbben érvényesíthesse, azon biztos reményben, hogy jobb díjazása mellett nem leendő amott a folytonos szekirozás gyötrelmeinek és a kormány bureaucraticus gyengélkedéséből jövő kellemetlenségek s haszon-talan terheknek kitéve.

Az 50-es években sokszor elíteltük a bécsi kormányt ezen émelygős magatartásért, s íme a mi magyar kormányunk is hasonló bajban szenved.

Ha nem akarna a szíves olvasó megbizni ez állításom igazságában, legyen kegyes úgy

évvége felé benézni egy bányafőnöki irodába, hol összesen 3—4 egyén izzad, és ott mázsa-számra fogja találni a sok üzemi, forgalmi, vevési, eladási, bevételi, kiadási, fizetési stb. 30 rovattal ékesített naplókat, melyeknek ha éj-nappali foglalkozás mellett elkészítésével a kívánt határidőre említett 3—4 tiszt elkészik, s pár nappal a kitűzött nap után indítja utnak a kereskedőikiszenbecsomagolt a-tákat: fáradsága jutalmául elíteltetik késedelmi bírságra!

Eltelkenek, úgy látszik fensőbb helyen attól, hogy a bányatisztnek egyebek mellett még az üzem után is néznie kell, és az 1000 ölet tevő bányalétrekat is minél gyakrabban kell fel és lejárda, hogy a nagyszámu munkásszemélyzet kellő elfoglaltatás tekintetében hiányt, hátramaradást ne szenvedjen.

Ne véle a t. olvasó, mintha talán „Cicero pro domo sua” beszelnék így; mert mint bizonyost állíthatom, hogy a bányászatot foglalkozástól nagyon is távol állok; csak mint bányaközségi lakos érdeklődöm az ügy iránt, érdeklődöm pedig azért: mert a bányászatban hazám felvirágoztatása és nemzetgazdaságunk egyik leghatalmasabb emeltyűjét látom, és mert eszünk lehet, ha pénzünk nincs; felállíthatjuk a nemzeti bankot, ha a szilárd (érez) alapot nélkülözve csak olyan papírféle baszra támaszkodik az, melyen a szelidebb szellő fuvalmára is könnyen ingadozóvá válhatik; behálózhatjuk Magyarországot vasutakkal, ha azokat Thommen, Warring s egy csomó Frankfurter, Berliner, Wiener stb. stb. ... ner mondja magáénak; dicsekedhetünk az Alföld kalá-szokkal megaranyozott rónáival, ha azokat, az egykor, azon tájakon ócskavasat gyűjtött, később megvaskoronarendezett honfitársaink szántatják fel velünk, mint hűbéreseivel egykori tulajdonainknak; gyönyörködve legeltethetjük szemünket vörösnadrágos honvédekben, ha azoknak egyebekben kívül a külföldről beerőszakolt állami contókat is őrizniök kell, hogy el ne raboltassanak tőlünk; építhetünk sugárutakat, ha azoknak asfalt burkolataira tartózkodva lépik a magyar, félvén, nehogy valamelyik zubból rákiáltson valaki, hogy csak csendesen, illedelmesen és alázatosan azon a járdán, mert az nem az uraké; erőlködhetünk a népnevelés felvirágoztatásán, kimutathatjuk papíron, hogy 10,000 tanítóra van szüksége Magyarországnak, ha e most meglevő tanítókat sem bírjuk 300 frtnál jobban díjazni, mely javadalmazás a családok tanítót éhenhalástól talán igen, de egyéb nyomortól a mostani néhez idők közepette nem menti meg.

D. L.

Fröbel gyermekert.

Kolozsvár, jan. 26.

A belvárosban nyitandó Fröbel-féle gyermekert létesítése érdekében szombaton d. u. 4 órakor népes értekezlet tartott a Hitelbank helyiségében. Az értekezlet elnöke Simon Elek, jegyző Szabó Endre megválasztván; a gyermekert létesítésének szükségességét Gámán Zsigmond ecsetel, majd Szász Domokos szökölt az ezen ügyben tett lépésekről. Ezt követően az intézet szabályterve olvastatott föl, mely szerint az intézet két főosztályból u. m. gyermekertből s előkészítő elemi tanodából álland, idővel pedig leánynevelővel egészítettik ki. A tervet az értekezlet általánosságban elfogadván alkalmas helyiség szerzése végett Szász Domokos elnöke mellett Bogdán István, Gámán Zsigmond, Szász Gerő, Mádai János, Korbuly Bogdán, Wagner Frigyes és Szabó Endre értekezleti tagokból alakított albizottságot küldött ki. Majd a felszerelési- s egyéb elő-

leges költségek miként fedezésének kérdése tárgyalván, ennek folyama alatt, a megnyitott aláírási iven következő adományok jegyeztettek: Simon Elek 100 frt, Korbuly Bogdán 100 frt, Wagner 100 frt Duha Imre 100 frt, Csiki Viktor 100 frt, Finály Henrik 100 frt, Gámán Zsigm. 100 frt, Czink János 100 frt, Szász Domokos 50 frt, összesen 850 frt. E közben élénk vita fejlődött ki azon kérdés fölött, hogy miként lehetne az intézet főnállását, minden eshetőségekkel szemben legalább 5—6 évre biztosítani. Végre az albizottság bizott meg ez irányban tervkészítéssel. Addig is megnyitott aláírási iv albizottsági elnök Szász Domokosnál tétetik le, hol a szíves ajánlatok töljegyeshetők.

Bánya ügy.

Fém-bányászatunk rohamos sülyedésének megállítására szolgálható cselekvés megbeszélése céljából a Deákkör helyiségeiben f. hó 23-ka esti óráiban összejött o. gy. képviselők és Zsedényi Ede a bányá érdekeket ma is fiatal tüzzel felkaroló veterán elnöke alatt a teendők iránt értekeztek, hogy a fenyegető veszéllyel szemben állást foglaljanak.

Föntölra vétettek a két testvér hon majd nem kivétel nélkül legszegényebb vidékein szét-szort bányakerületek helyi viszonyai, az ott bányá-ipart üző ezerek mostoha sorsa, kik a föld gyomrában rejtett kincsek kiaknázásával keresik mindennapi kenyerüket, hogy keresetükkel hason sorsu szomszédaiaknak keresetet nyújtsanak. Olyan inséges munka féle az, mely az államnak közvetett nagy hasznára válik, a fém-bányászat megszüntével pedig annak nagy áldozatába kerülne.

Beható vita alá vétettek a fém-bányászat igényei és azokkal kapcsolatosan: a bányá-erdők kérdése, mely annál fontosabb, minél nagyobb a kohászat elmaradása a jelenkor vívmányai mögött, egy egyes kerületekben, mint azok egyes kohói között, melyek — hogy a haladó kezelők fázadozásainak gyümölcse is paralizáltassék — a leszámolásra nézve egymás közt solidantásba hozattak.

Az értekezlet a javaslat formulázását és indokolását Jendrassik Miksa és Stoll Károly képviselőkre bízta, melynek átvizsgálása után a teendők már megbeszélte sorrendje iránt fog határozni. A résztvevők névsora a „Pester Lloyd”-ban hiányosan közöltetett, kihagyott abból Zsedényi, Halasy, Lehoczy és többek neve.

Legujabb táviratok.

London, jan. 25. Párisból távirják a „Times”-nak: Francia- és Olaszország hajlandók elfogadni Ausztia választott bírósági ítéletét a Laurion-kérdésben, ha azonban Görögország ezt visszautasítaná, Francia- és Olaszország visszahívnák athenai képviselőjüket.

A „Times” megerősíti a „Petersh. Reichsanzeiger”-nek állítását az eddigi barátságos viszonyokra vonatkozólag, melyek azonban újabb időben némileg új phasisba léptek. A „Times” reméli, hogy gr. Schwalow látogatása folytán és a saját békülékeny hangja következtében a határkérdés Orosz- és Angolország közt békés uton fog elintéztetni. Angolországának azon kötelessége, Perzsia és Afghanistan függetlenségét minden körülmények közt fentartani.

Bécs, jan. 25. Az „Oester. Corr.” jelenti, hogy előleges jelentés szerint a német császárnak Bécsbe való megerkezését június hó első felében lehet várni, s majdnem kétségtelennek tarthatni, hogy egy idejűleg az orosz császár is Bécsbe érkezend.

Berlin, jan. 25. A képviselőház ma a külügyi budgetet tárgyalá. Bismark kinyilatkoztatta ez alkalommal, hogy csak az ő egészségi helyzete idézte elő a kabinetben közelebről történt változásokat; azonban az eddig követett iránynak ezáltal való megváltozása nem képzeltető; ezt ő soha sem engedte volna meg; nézeletéről közte és a többi miniszterek közt szó sincs. — Virchow-nak válaszul kijelenté Bismark, hogy egy nemporosz

birodalmi kancellár lehetőségét ép úgy kizártnak tekinti, mint Poroszország aggályait a túl-erős német birodalomról.

Pulszky Ferencz beszéde.

(A képv. ház jan. 21-ki ülésében.)

T. ház! Több oldalról hallottam azon észrevételt, és hallottam nem csak ezen parlamentben, hanem sok más parlamentben is, hogy a politika és a financia a legszorosabb összefüggésben van, és ezen kapcsolatnak talán legpraegnansabb kifejezését adta Lajos Fülöp híres financia-minisztere, báró Louis, ki azt mondá: „Faites moi de la bonne politique, je vous ferai des bonnes finances”, jó politikát kövessetek és jó lesz a financia-tok. Én tehát ezen szoros összeköttetést a jelen pillanatban is elfogadom; elfogadom, midőn a deficit egész meztelenségben áll előttünk, elfogadom azon pillanatban, a melyben a pénzügyi bizottság csaknem ugyanazon tőre lépett, a melyen tavaly a külvélemény állott; elfogadom most, a midőn lapjaink feketére szokták festeni a magunk állapotát; elfogadom most, a midőn parlamentünkben többször halljuk a felszólításokat, hogy hagyjuk el azon utat, a melyen eddig mentünk, szakítsunk a multtal és kövessünk egészen új financia-politikát. Elfogadom a szoros kapcsolatot politikánk és mostani financiai állapotaink között. Igenis jól tudom, hogy minden mostani állapotaink le a deficitig, következményei amaz eljárásnak, melyet követtünk 1867 óta.

1867-ben válságos ponton állott a nemzet; csak nagy áldozatok árán nyertük vissza azon jogot, hogy magunk rendelkezessünk a magunk sorsáról. Érzem én is az áldozatok súlyos voltát, fölhozza ezeket tegnap Helfy képviselő ur is; de azt hiszem, nem fizettük meg drágán a jogot, hogy magunk kormányozhassuk magunkat, különösen ha elnem felejtjük, hogy azon teher, mely ránk szabott, 300 évi történelmünknek logikai következménye. Ne feledjük el, hogy ez csak egy repraesentálja a multnak bűneit s bibáit, miként minden államodósság bármely más országban nagy részt a multnak bűneit és hibáit képviseli. (Tetszés a jobb oldalon.)

Midőn 1867-ben a kiegyezés megtörtént és a nemzet urává lett a maga sorsának, két új állott előtte, két különböző fölfogás nyilatkozott akkor államférfiaink sorában és pedig mindkét párt körében egyaránt. Voltak az egyiknek is, másiknak is pártolói jobbra is, balra is. Tisztába kellett magunkkal jönni arra nézve, hogy hova akarjuk juttatni az országot, mi a cél, melyet nem akarunk elterjesztetni. Az egyik nézet az volt, hogy szerény aspirációkkal kis ország maradjunk, beékelve 3 nagyhatalmasság közé, hogy rövid léptekkel kövessük hátul a többi nemzetek diadalmenetét a civilizáció felé, hogy itt-ott foltozzunk egy kissé viszerkeztünkön, építsünk itt ott egy pár mért-föld vasutat évenként, egy pár mért-föld kőutat s a posta és távirat csak annyira terjesztessék, a megnyitit tiszta jövedelme enged, s csak a feleslegből tegyünk investitiókat, iskoláink, felsőbb tanintézeink, egyetemünk várjon, míg meggazdagodunk.

Nagy aspirációink ne legyenek, nagy sereget nagy tartunk, maradjunk védtelenül, úgy talán megtart bennünket az Isten, és a szomszéd hatalmak egymás elleni irigysége; maradjunk kicsinyek, ne csináljunk adósságokat; s megélhetünk. Ez oly fölfogás, melyben sokan osztoznak, nekem azonban ilyen aggregényi fölfogásom nincsen, (Derült-ség) és a kormány, a nemzet a másik utat választotta. Érezte elmaradását, látta hogy vagy el kell pusztulnia, vagy lesz belőle nagy nemzet; ez pedig nem lehet másképen, mint nagy áldozatok árán. Elmondotta ezt e teremben egyik t. barátunk, ki nek elhunytát még ma is fájlatjuk, midőn a ház általános tetszése mellett kinyilatkoztatta, hogy a magyar nemzet fennállásának kérdése a cultura kérdése. Vajjon megmarad-e nemzetünk, vagy elfog-e veszn, mint sok más nemzet elveszett előtte, ez attól függ, vajjon megérdemli-e nemzetünk a fennmaradást, mert a történelem ítélőszéke csak azon nemzeteknek kegyelmez, melyek tettől bizonyítják be életképességüket és fennmaradásuk szükségességét. (Helyeslés.)

En, t. ház! bizom a magyar nemzet fenmaradásában és egykori nagyságában. Bizom azért is, mert 1867-en azon utat választotta, mely tövises ugyan, de biztosan nagyságra vezet. (Helyeslés jobbfelől.)

Mikor Árpád a magyar nemezetet ide, keleti Európa e legdagdagabb részében, a szép Duna-völgyben megleltette, már akkor megszabta annak jövőjét, s örökül hagyta neki nem a szerény tengést, a pusztát megölhetés élvezetét kisszerű körülmények közt, hanem hagyta örökségül a hosszú küzdelmet, apáinkra a csatamezőt, reánk, fiainkra s unokáinkra a hosszú fíradozást és áldozatokat, a végnélküli munkát; feláldozását annak, mi e munkát képviseli; a pénznek. Igaz, hogy a pénzügyi bizottság némileg eltért e nézetől; igaz, hogy azt mondja, hogy igen rohamosan jártunk el; azt találja, hogy nem vettük számba a körülményeket, és többet is adtunk ki, mint a mennyit kiadnunk szabad lett volna; többet tettünk, mint a mennyit tennünk kellett volna, hogy még a köznevelődési és közgazdasági budget is csak annyi beruházást javasol, a mennyi a jövedelmekből kitélik s így csaknem azon ténnyel lépünk, melyen a múlt időben a különvélemény állott, mely a többek között még azt is neheztelte, hogy a löcsei alreáltanodát főreáltanodává akartuk átalakítani, holott, mint mondá, Kassán, Löcsétől 6—10 mértföldnyire, főreáltanoda már létezik; a postát és távirát csak annyira akarta kiterjeszteni, a mennyi a feleslegből, a jövedelmi többletből telik. Ámde ily felfogás, nézetem szerint nem gazdálkodás; ez már fillekérdés; ily gazdálkodással a nemzet soha sem lesz kész arra, hogy áldozatokat hozzon.

De vajjon lehetséges-e megállapodnunk azon uton, melyre léptünk, s vajjon lehetséges-e, hogy azok után, a mik történtek, most egyszerre azt mondjuk: nem teszünk többé semmit, megállunk itt, fáradtan lenyugszunk fél-uton és tovább nem haladunk, míg ki nem pihenjük magunkat s csak akkor indulunk majd újra, ha erőt gyűjtöttünk, és szomszédaink elhaladnak az alatt mellettünk.

De hiszen kérem, vasúthálózatunk nincs befejezve, vajjon befejezetlenül hagyjuk-e azt? Azt akarjuk-e, hogy a keleti vasut álljon meg Brassónál, és ne csatlakozzék, keresztül hatolva a Kárpáton, az oláhországi vasutakkal? az északkeleti vasut Munkácsnál és Szigetnél találja örök időkre végpontját? a dombóvári megállapodjék a Duna előtt? és mindezen vasutak ne hozzanak bennünket összeköttetésbe a világforgalommal? vagy talán ellehetünk az orsová és a kikindai összeköttetés nélkül. Nem látjuk át mindnyájan, Orsovának fővonala nincs még kiépítve, mely nélkül pedig vasúthálózatunk mindég hézagos marad, mert tökéletességre soha nem jut addig, míg a zimony-pesti és a buda-járai vonal ki nem épül, és a legenyesebb ut az északi tengertől a görög tengerig, Hamburgtól Salonikiba el nem készül? Mondhatjuk-e addig azt, hogy országunkban megtettünk mindent, mit kereskedelmünk kíván? Ezek mind olyanok, miket még kell tennünk, akár akarjuk, akár nem, s meg fogjuk tenni, bár mennyire akarjunk takarékoskodni, mert ily kérdések kívánják a megoldást, és még is fog-nak oldatni.

Menjünk tovább: itt van a honvédelmi ügy. Van-e a házban valaki, ki fel ne melegejék, ha látja, hogy 135 ezer honvédünk van, és ezek az országnak oly derék erejét képezik, melyből a fiatalság fölnövekedve, a culturában is nagy előmenetelt tesz. Megállapodjunk-e ezen számnál? Hisz maga a törvény megszabja a határt, a meddig e részben mennünk kell. Igen jól tudjuk, hogy a honvédelmi szervezés 1880 előtt nem lesz befejezve; jól tudjuk, hogy már eddig milliókat nyelt el; és még milliókat fog elnyelni, de a törvény megszabta az utat, megszabta a célt, melytől eltérnünk nem szabad. (Helyeslés jobb felől.) Azt hiszem továbbá, nincs senki a házban, ki sajnálna azon milliókat, melyeket közintézetekre, népiskoláinkra kiadtunk, mert hiszen tudjuk, hogy éppen úgy, mint minden új mértföld, mellyel vasutainkat szaporítjuk a világszerte futó bennünket össze: úgy minden új népiskola, középiskola, gymnasium és minden új egyetemi tanár, mindannyi új lépés a civilizáció felé, és arra vezet, hogy előbb utóbb előképe legyünk a keletnek és mint ilyenek előbbre haladassunk a nyugati nemzetek culturája felé. (Helyeslés jobb felől.)

Egy másik kérdés is van előttünk, mely tegnap is Móricz Pál t. képviselő által felemlítettett, a bank kérdés. Mindenki tudja, hogy ezt a valutarendezést nélkül megoldani nem lehet, s azt gondoljuk-e, hogy a valutát rendezhetjük a nélkül, hogy a függő államadóságot consolidáljuk vagy kifizessük? Hát erre nem kellene-e ismét milliók? Azt hisszük-e, hogy akármi-ként fogunk is takarékoskodni, e kérdés megoldása nem fogja igénybe venni zsebünket? Ez megint oly kérdés, mely elől kitérni nem lehet. (Helyeslés jobb felől.)

De van még egy nagy kérdés, melynek megoldása elodázhatatlan. Vasutainknál kezdetől fogva az volt az alaphiba, hogy a forgalmi eszközökre nem fordítottunk elég figyelmet. A tapasztalás mutatja, hogy a vasutak mértföldenkint annyi forintot hoznak be bruttó, mint a mennyi forint fordított mértföldenkint a közlekedési eszközökre, pedig minden concessiónkban benne van a szakasz, hogy

mértföldenkint 50,000 forint fordítottassék forgalmi eszközökre, a mi által minden vasutnak megadtuk a lehetőséget, hogy ha folytonosan találnak elszámlitandó terhet, 50 ezer forintot keressenek brutto mértföldenkint. Már most ezen 50 ezer ftt felé reá megy regiere, marad tehát legfeljebb 25 ezer forint, mi pedig egyetlen egy vasut kivételével, és ez is másodrendű, mindeniknek 36—40 ezer, sőt egyik nek 60 ezer ftt garantíát is biztosítottunk és nem gondoskodtunk azon eszközökről, melyekkel ezen összeget kereshessék, mert tudjuk, hogy forgalmi eszközök csak annyira mennek, hogy a garantizált összegnek körülbelül csak felét hozhatják be; így tehát mi olyant kívánunk vasutainktól, a mit mostani tőkéjükkal teljesíteni nem képesek. El fog e szerint jönni az idő, — nem mondom, hogy itt van, de minden évben közeledik — melyben elkerülhetlenül szükség lesz, hogy a vasutak alapítókéje felemeltessek azon célból, hogy forgalmi eszközöket szaporíthassák, s ez által a jövedelmet, mely garantizolva van, be is is hozhassák. Ez szintén oly szükség, mely előttünk áll s mely elől kitérni lehehetlen.

Látszik mindezekből, hogy nemcsak a háború — a mint Montecuccoli szokta volt mondani — de a nemzet megélhetésére, a kormány tovább vezetésére is három dolog szükséges, t. i. először pénz! másodsor is pénz! és harmadsor még egyszer pénz!

Már most az a kérdés, hogy honnét teremtsük azt elő? (Egy hang a baloldalon: Nincs!) Azt mondják, hogy nincsen. Ez nagyobb kérdés. Itt természetes, hogy legelőször is sokan azt mondják: „Hisz itt vannak az országnak roppant erdei és egyéb nagy fekvő birtokai.” Igaz, hogy az országnak igen nagy fekvő birtokai vannak minden arányon túl; igaz, hogy az ország területének 12-ed részét teszi ki ez, a mit a pénzügyminiszter maga kezel; igaz, hogy az annyi, a mennyi az egész württembergi királyság és még felszer annyi.

Azt hiszem, hogy ily roppant jószágok kezelése bureaucratic módon egy centrumtól csaknem lehetetlen; hiszem hogy a kormánynak nem feladata mezőgazdaságot üzni; hiszem, hogy a legjobb akarattal sem gazdálkodhatik a kormány jobban, mint gazdálkodnak e téren másutt; és a tapasztalás rég megmutatta, különösen a hol nagyok az államjószágok, hogy a kormány rossz gazda. De azért nem jut eszembe azt mondani, adjuk el; nem pedig azért, mert nem hiszem, hogy eljött ennek ideje, mi akkor fog történni, midőn az érték, — az általunk eszközölt és eszközendő investitiók következtében — minden esztendőben növekedvén, — elérte azon pontot, hol ezt a közönségnek átadhatjuk. Azt hiszem, hogy ha 10 évig várunk, az érték meg fog kétszerezettetni, míg ha most akarjuk eladni, elpocsekoljuk az ország vagyonát. Nem akarom említeni a közgazdasági tekintet, s elmondani, mily nagy hátrányára volna minden egyes birtokosnak, ha ily javakkal egyszerre elárasztatnák a piac, mert ez által nem csak az ország birtoka, hanem minden egyes földtulajdonos földje értékben csökkenne, ha a vásáron több jószág volna, mint a mennyit ez megemészteni bír. En tehát nem kívánom, hogy a jószágok adassanak el, de nem vagyok idegen attól, hogy a parcellák eladassanak, a kisebb területek az 50—1000 holdat tevő darabok, melyek az országban elszórva, a kormány kezelése alatt alig fizetik meg a regiet, csak azért, nehogy azt mondják: „Íme a kormány eladja az ország vagyonát: tehát pazarló!” Ez ellenében azt mondom: „Adja el, hogy jobban gazdálkodhassék!”

Érezte ezt a pénzügyminiszter maga már a múlt költségvetésnél, s most újra, midőn ezeknek egy részét eladatni indítványozta. Ez is egyik, bár igen gyenge forrás, melyből pénzt kapunk. Átlátom, hogy ez nem alkalmas arra, hogy nagy tőkét szerezhessünk, mint inkább arra, hogy a többi jószágot jobban lehessen administralni. Ezen forrásból nem jut ki azon költség fedezése, melyre szükségünk van és így természetesen nem marad egyéb hátra, mint hogy ismét ahoz nyuljunk, t. i. a kölcsönhöz. Barátkozzunk meg azon eszmével, hogy még egy pár esztendeig szükségünk lesz kölcsönökre, barátkozzunk meg azzal, hogy a hitelre szükségünk van, és éppen ezért ne játszunk el hitelünket könnyelműen, s becsuljuk meg azokat, kiknél még többször pénzt fogunk keresni. (Élénk helyeslés a jobb oldalon.)

De éppen azért nagyon szükséges még egy más intézkedés is, az t. i. hogy többet fizessünk, mint eddig, többet adozzunk! Tudom, hogy ez a szó „adóemelés” éppen nem népszerű; tudom, hogy felzaklatja a szenvedélyeket s a pártok által könnyen izgatás eszközévé válik. Nézzük tehát közelebből, miről van szó, mert könnyű azon feljajdulni, hogy a kormány és az országgyűlés többsége fel akarja emelni az adót, holott nem arról van szó, hogy minden forint után mechanice ismét legyen 5 kr. Zuschlag.

Ez volna legkönnyebb mód, de sem nem igazságos, sem nem észlelyes; oly mód, melyet Bach követhetett, de a melyet mi követni nem fogunk. A midőn adóemelésről van szó, mi az alatt az indirect adóknál a cukor- és a szeszadónál a jobb kezelést értjük és értjük a földadó rectificálását. Tudjuk, miként történt a földadó kivétele. En nem

voltam szerencsés akkor az országban lehetni, jószágaim confiscálva voltak, tehát nem én dictálta be a területet és jövedelmet, hanem Bach emberei. De azt hallottam, hogy voltak esetek, a midőn a terület kevesebbnek mondatott, mint a mennyit valóban tesz, és így tökéletesen rendjén van, hogy a többlet megadóztassék most, midőn a commassatió vagy a catastrális felmérés után kiviláglik, hogy valamely jószág nem 10, hanem 13 ezer holdat tesz. Tudjuk, hogy akkorában számos földek mint legelők irattak össze, mivel akkor valóban legelők voltak; de azóta felszántattak és most buzában diszlenek. (Ugy van! jobbfelől.) Miért ne fizessenek ezen földek annyit, a mennyit fizet a többi? (Helyeslés jobbfelől.) Tudjuk, hogy 20 év óta sok mocsár szárittatott ki az országban; (Igaz!) és nem látom át, hogy a hol azelőtt mocsár volt, melynek holdjáért 5 krt fizettek, miért ne fizessenek most holdanként 2 ftrtot, midőn ott repeze diszlik.

Tudjuk, hogy volt akkorában sok oly erdő, mely terhére volt birtokosának, a mennyiben még a reá kivettelt adót sem hozta be; de azóta vasutat vezettek oda, levágták a fát, mi maga meghozta a tőkét egészen, melybe az erdő valaha került, azután kiirtották, az erdő buzafölddév vált, és ennek tulajdonosa ne fizessen a buzaföldtől? Igazságos ez? (Élénk helyeslés jobbfelől.) En ebben nem látok semmi igazságot. (Zajos helyeslés a jobb oldalon.) Az ily földek tulajdonosai gazdagodnak a többiek rovására és ezért kívánom, hogy az ilyen földek összeirassanak, és szigoruan vettessék ki reájuk az adó. (Helyeslés.) Azt hiszem, hogy ez ellen a t. szélsőbálnak sem lesz kifogása, hiszen a régi összeírás alkalmával a kis gazdának, a volt jobbágy-nak földé mindig beíratott; itt az uraknak és a nagyuraknak földjéről van szó, a mely ezután többet fog fizetni. Ez az, a mit én adóemelés alatt értek, nem pedig azt, hogy az adó-percentageója emeltessek, hanem azt, hogy azok, kik kimaradtak, belevonassanak az összeírásba.

Nézetem az, hogy kívánjunk, kérjünk, követel-jünk a nemzetől áldozatokat, de ezen áldozatoknak nem szabad vegtélneknek lenniök. Szükséges, hogy tudjuk, meddig mennek és mire van még szüksége ezen országnak. E pontra én nagy súlyt fektetek. Sokszor emlékezem gr. Széchenyire, ki oly szíves volt, velem fiatal koromban sokat foglalkozni: s kitől nem egyszer hallottam, hogy már az is okos ember, a kinek elég esze van mátl holnapra, de okosabb, kinek mátlól egy évre, és legokosabb, kinek egész életére elég az esze. Azt hiszem, hogy az ország elég okos, ha egy esztendőről a másikkra megcsinálja a költségvetést; sokkal okosabb azonban, ha oly fináncztervet készít, mely több évre kiterjed.

Nagy súlyt fektetek arra, hogy az ország tudja meg először is, mi az, a mit még ivesztüalni akarunk, hogy tökéletesen tudja az ut, vasúthálózat és vízszervezet terveit, és tudja menyinyibe fog mindennek keresztülvitele kerülni; tudja tökéletesen, mennyi lesz, a mennyit a honvédelemre véglegesen fog fizetni; tudja: a közoktatásügynél hány az iskola, mely még föl nem épült, és hány-nak felépítése szükséges; tudja körülbelül, és itt nincs szó 20 millió különbségről, hogy 6, 7, 8 év szükséges még arra, hogy a rendez kerékvágásba belejőjjünk? és hány millió árán? Ha ezt tökéletesen tudjuk és ha a ministerek elmondják, hogy e szükségletet miként akarják fedezni, sokkal inkább meg leszünk nyugtatva, mert akkor tudni fogjuk, hogy mennyit kell áldoznunk, hogy eljussunk azon célhoz, melyet elérni kívánunk. Még egyszer mondom, én erre nagy súlyt fektetek és fel is kérem a pénzügyminiszter urat, ne csak az évi budgetet adja elő, hanem egy hosszabb időre terjedő fináncztervezetet dolgozzon ki s mutassa ki, mik szükségesek és mi módon gondolja ezeket fedezhetni. Nem veszem rossz néven, hogy az eddig nem történt meg, mert tudom, hogy nem történhetett meg, hisz csak most készült el az ut, vasut- és vízszabályozási tervezet, a mely, ha jól tudom, még e napokban fog a ház elé kerülni. Addig, míg minisztereink nem tudják, mik a szükségesek, nem is számíthatjuk ki ezek költségeit. Ép oly kevésbé tudhatta meg a közoktatási miniszter, megvan-e vagy nincs-e meg a népben a tudás vágya, mert hiába építünk iskolákat, ha a bírának botjával kell a gyermekeket behajtani, vagy kényszeríteni a szülőket, hogy küldjék gyermekeiket az iskolába, s a szolgabíró vagy a tanfelügyelő nem lehet mindig a faluban, hogy utána nézzen, vajjon a bíró megteszi e kötelességét. A tapasztalás azonban azt mutatja, hogy megvan nemzetünkben a tudvágy, és itt méltán yással kell megemlékeznem politikai ellenfelemnek, Irányi Dániel képviselő urnak azon indítványáról és az ennek elfogadása következtében tett intézkedésekről, melyek a felnöttek oktatását célozták.

Ezen intézkedések a legszebb gyümölcsöket teremtek. Midőn a t. képviselő ur indítványát tette, természetesen rászavaztam; de nem volt hitem benne, a tapasztalás azonban megmutatta, hogy ő jobban ismerte e részben a nemzetet, mint én, mert mindenütt, hol arra való jó tanítók találkoztak, a nép csak úgy tudol oda. Világos tehát, hogy nemzetünkben nem hiányzik a tudás vágya. És mert ez most már kiderült, a közoktatási mi-

nistr erre alapított tervet készíthet és megmondhatja, hogy mennyit kell tennünk arra nézve hogy a közoktatás is tökéletesen rendezve legyen.

Épen úgy vagyunk a honvédelmi, úgy vagyunk a többi tárczákkal is. Elérkezett annak ideje, a mikor a kormány mindezekre nézve hosszabb finansialis tervet készíthet, és én kívánom, hogy ez meg is történjék. (Élénk helyeslés a jobb oldalon.)

Azt hiszem, hogy a mi nemzetünk szívesen fog áldozni, mert tud buzdulni, és ha látja mire viszik, szívesen áldoz.

És hogy az áldozatok meg is termik gyümölcsüket, másra ne is nézzünk, csak arra, hogy azon investitiók, a melyeket eddig tettünk, minő eredményűek voltak. Nem akarom most ismételni mindazokat, a miket Gorove t. képviselő társam ékesen, sokkal ékebben, mint én képes volnék, előadott. Hanem alig végezte t. barátom beszédét, mindjárt két oldalról is megtámadták, hogy a világ mellett van bizony nagy árnyék is. Ez nekem nagy örömmre szolgált, a mint egyáltalában örvendetesnek tartom, hogy nemzetünk fiatalabb generációjának szelleme az, hogy nem tud megelégedni. A régi időkben azt szokták mondani: „Extra Hungariam non est vita;” mindenki megelégedett azzal, a miye volt; azt találták hogy jobb élet nincs sehol, mint Magyarországon. Hanem lassan lassan az újkor eszméi átszivárogtak hozzánk is, s ma már, hála Istennek, nem vagyunk olyannyira elégedettek, mondom, hála Istennek, mert csak elégedetlen népben van meg a sarkantyú, mely folytonosan előbbre, meg előbbre serkenti. A mely nép meg van győződve arról, hogy tökéletes, a mely nép elérte azon polczot, a honnan lenézi a többi népek, azon nép elérte hatalmának legnagyobb fokát. Attól fogva már csak hanyatlani fog és mások tul fogják szárnyalni. (Élénk tetszés a jobb oldalon.)

En örülök azon, hogy nemzetünk geniusa a világ mellett mindenütt keresi az árnyékot is. Ha valaki rámutat, hogy lám, Pest mily gyönyörűen épül és szépül, előállanak mindjárt akárhányan, a kik azt mondják: „Bécs mégis szebb.” Ha a dunaszabályozási munkával dicsekszünk, feleletül azt halljuk: a Garam víze most is csak úgy rombolja partjait mint teremtése első napjaiban. (Egy hang jobbról: A Duna is!)

Igen, a Duna is. No lássák, hogy az elégtelenség szelleme mindenütt nyilatkozik (Élénk helyeslés). Ennek örvendek én, mert ez serkent arra, hogy mindig előbbre és előbbre törjünk. Ha most azzal állunk elő, hogy bíráink képesek voltak a restantiák legnagyobb részét földolgozni, erre azt mondják: de rossz a perrendtartásunk, nincs kódecsünk. Mind igaz; segíteni kell ezen is. Ha azt mondjuk, hogy kiterjesztettük posta és távirhálózatunkat, az elégtelenség geniusa megint közbeszól és azt mondja, hogy Angliában nincs oly kuczkó, nincs oly pusztai kunyhó, melyhez mindennap ne jussou el a posta, míg nálunk akárhány faluban minden héten csak kétszer látni postát.

Nagyon természetes, hogy a haladás lassan történik; tehát nem lehet mindent egyszerre végezni különösen ha mindenütt a fukarságig takarékosan akarnak eljárni.

Örülök azonban e szellemnek, örülök a annak, hogy a positiv elem mellett megvan a negativ elem is, hogy a positiv elemnek ama képviselője mellett, a melyet a ház ez oldalon látunk, megvan a negativ elemnek oly derék repraesentatiója mint a minő a másik oldalon ül. Csak előmozdít-hatja az ország ügyeinek jó vitelét, ha azok mellett, kik a fényt kimutatják, itt vannak azok is, kik az árnyat emelik ki. Szükséges, hogy ott, hol meg van a positiv elem, meglegyen a negativ elem is és miután látom, hogy az ellenzék oly férfias elbánással, oly loyalis odaadással viseli a negativ elem szerepét, hogy oly annyira szerelmes az opponálásba, szívemből kívánom, hogy soká maradjon meg e szerepben, és a haza boldogságát ez uton mozgítsa elő (Élénk derűtség), mi pedig ezen az oldalon iparkodjunk azon, hogy a meddig csak lehet, maradjunk meg a positiv elemnek (Helyeslés jobbfelől) képviselői, s ne cseréljük fel a szerepeket. (Hosszas élénk tetszés a jobb oldalon.)

Ezek után elfogadom a pénzügyi bizottság jelentését. (Élénk helyeslés a jobb oldalon.)

Külföldi hírek.

Berlin, jan. 24. A „Nordd. Allg. Ztg” ismételve kifejezi óhaját a Grammont-féle ügy bevégződése iránt, és ezeket mondja: A mi Németországot Austriához köti, az nem valamely alkalmi közeledés, mert e két államot életérdekeik egymásra utalják, ezt elismerték kormányaik is, és ez felel meg a két uralkodó érzelmeinek, ettől vannak népeik is áthatva.

Egy német napilap érdekes részleteket közöl Oroszország azon hadi készülődéseiről, melyek állítólag csak a közép-ázsiai kérdés megoldása végett történnek. Mindenekelőtt a vaspályacsapatok állományát teljesen szaporították; s a csapatokat ujabban külön gyakorlatokra hívták be. E gyakorlatok oda irányulnak, hogy a csapatok megtanulják, hogyan kell a nagy sík térségeken gyorsan

ideiglenes vaspályákat építeni, mint például a németek tették Metznél, hol öt mérföldnyi egészen új vasutat 35 nap alatt teljesen elkészítettek. Ezen kívül a kormány a Kaspitengeren egyszerű hajóhadat emelt, mely 17 gőzösből és 14 vitorlás hajóból áll. Már az Araltó szüzi hajait is hat nagyobb orosz hadigőzös szeldeli át. Különben a Keltitenger hajóhadára is rendkívüli gondot fordítanak; a hajóhad jelenleg 28 páncélos és 105 csavargőzösből áll.

London, jan. 23. Indiai hivatalos körök megegyezik a „Daily News“ ama közleményét, mintha Khorassan perzsa tartomány Oroszországnak engedietnék át, minthogy csakis az Atrékvölgy engedtetett át Oroszországnak.

Bukurest, jan. 24. A kamara ma egyhangulag részvételt szavazott meg Napoleon özvegyének.

ÚJDONSÁGOK.

Kolozsvár, jan. 27-én.

— **T. olvasóinkkal tudatjuk, hogy a január 20-ka után beérkező előfizetőknek csak feb. 1-től kezdve szolgálhatunk lappal elfogyván a fölős példányok.**

— **Figyelmeztetés. T. polgártársainkkal sietünk tudatni, hogy lapunk november 1-e óta legutányosabban vesz fel bármily alakban hirdetéseket; s ha kívántatik, a fogalmazásról is gondoskodik a „Kolozsvári Közlöny“ kiadó-hivatala.**

— **A korcsolyázó egyesület szombati bálja** nem volt nagyon népes, de annál diszebb. Kolozsvár elite közönsége a szó szoros értelmében mind megjelent. A redout lépcsőzete úgy a terem körös-körül sárga és fehér szöveggel volt drappirozva. A terem egyik sarkában állt a bálanya ő nagysága trónja. Tovább egy mohval fedett kősziklaron, — s másik sarokban két egymásnak éllel fordított festett korcsolya jelvény fehér és sárga diszitményektől környezve. A bálrendező bizottság férfi és nő tagjai, kik mindenre kiterjesztették figyelmüket, vörös csokrot viseltek a korcsolyázó egyesület jelvényével. A férfiak közül gr. Bethlen Árpád, mint tánczrendező, kezében sárga és kék színű lobogóval, tünt ki leginkább s lett a hölgyek kedvenczével, mert mind a francia négyesekben, mind a szép alakzatos füzértánczban, páratlan tevékenységet és ügyességet fejtett ki. A tánczrend, mely egyszerű kiállítású korcsolya alakkal birt, első darabja a csárdás, a bálanya megjelenésével azonnal tánczra tűzette az ifjúságot, kik alig várták már, hogy el- lejthessék gyönyörű nemz. tánczaik egyikét. A jól rendezett francia négyesekre rendszeren két colon alakult, részt vett ezekben körülbelül 50 pár. A szép hölgyek koszorujában feltűntek: Gróf Teleky Domokosné a bálanya (fehér atlasz rózsaszín ékítéssel) volt a nap, körében fényltek a bájos Zeyk Józsefné szül. Teleky Agnes ő nagysága (vörös atlasz ruha,.) Br. Huszár Adamné Tisza László kedves és bájos leánya (fehér ruha, gazdag csipke ékítéssel,) Gr. Kornis nővérek (fehér atlasz ruha,) a két Katona nővér: Margit és Ilon kisasszonyok (fehér ruha, rózsákkal ékítve,) Gyarmathy Laura, (fehér ruha, szintén rózsákkal,) Aubin Stefanie Filep Ida és Simai Gabriella (egészen rózsaszínben) Fehér Róza (zöld ruha, fehérrel ékítve, és ezüstös hajporozat,) Korbuly Ida (fehér ruha, virág ékítéssel,) Maczedony Helené (rózsaszínben,) Belházy Ada (kék ruha, virág ékítés stb. stb.) a hölgyeket mind elő kellene sorolnunk, ha a szépségeket akarnók feltüntetni A rendező bizottság gondossága; Salamon fölvilágyzó zenéje kedvessé, élénkké, kedélyessé tette a dáridot. A közönség csak hajnal felé távozott teljesen megelégedve a bál élvezettel.

— **A magyar kölesön** fölül a következő január 22-én Londonból kelt sürgőnyt olvassuk: „A magyar államkölesön, dacára annak, hogy a „Times“, az „Observer“, és mindannyi jelentékeny angol lap kedvezőleg nyilatkozott a magy. hitel fölül, és ámbár a közönség hangulata is kedvező volt, nem egyeztetett túl azon körülmény miatt, mert 20-án reggel tudomásra jutott, hogy Schuwaloff eredmény nélkül elutazott; mindamellett azonban az aláírás bofejezése után a mai tőzsdén $\frac{1}{2}$ egész $\frac{3}{4}$ % felpénzzel jegyeztetik.“ — A Belgiumban történt aláírások eredményéről eddig nincs tudomásunk.

— **A második s ezuttal utolsó színházi álarczos bál** jövő csütörtökön jan. 30-án fog megtartatni.

— **Nagy fába vágják a fejszét.** A esikszéki néptanítók felolvasásokat tartanak a vegytan, csillagászat szóval az abstract tudományzakokból. Nem akarjuk a felolvasásokat bírálat alá venni, de jobb szeretnők, ha a természetian elemeiről tartanak értekezéseket, melyekre a falusi népnek igen égető szüksége van.

— **Az idei tél rendkívüliségeihez.** A Zenta és Becse melletti pusztákon nem rég déli- bábót láttak, mely tünemény tudvaleg csak nyáron szokott mutatkozni. Sok helyütt az alma és eper érni kezd, míg másutt a tavaszi flora már teljes pompájában diszlik; sőt néhány utazó azt beszéli, hogy Szt-János bogarat is láttak fényleni. Temesvárott tegnapelőtt +12° R. mellett mintegy öt percig tartó esővel vegyített jégeső volt.

— **Az első ipartársulat,** mely az új ipartörvény alapján tényleg megalakult s működését megkezdte, a pesti kosárkötő társulat.

— **Megjelent** a „Kolozs-dobokamegyei néptanítók egyesületének“ s több, az erdélyi részeken működő néptanító-egyleteknek havi közlönye ily címmel: „Erdélyi Népközlöny Értékesítő“. Kiadja: A „Kolozs-dobokamegyei néptanítók egy- lőte“. Felelős szerkesztő: Szabó Endre egyt. titkár. Megjelen augusztus és szeptember hónapok ki- vételével havonként egyszer 1—1½ ivnyi tartal- lommal. Előfizetési ár: 10 hóra 1 ft o. é. A „Ko- lozs-dobokamegyei tankerületi néptanítók egy- letének“ rendes tagjai az évi tagdíjon fölül csak 50 krt fizetnek. A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőhöz Kolozsvár, Hidelve útca, az elő- fizetési pénzek, reclamatiók és hirdetések pedig a kiadó-hivatalhoz — Kolozsvár külmagyartca, a tanító egyeslet helyiségébe intézendők. Ajánljuk a t. cz. közönség s különösen a hazai összes népta- nitók pártfogására.

— **Városi tűzoltóink közgyűlé- sőket** tegnap dél után 2 óra után tartották Főparancsnok Minorich Károly rövid sza- vakkal üdvözlé a tagokat és örömet fejezi ki, hogy a monostori tűzoltók főparancsnoka: Gamauf Vilmos is jelenlével tisztele meg a gyűlést. — Bíró András segédtiszt rövid jelentést tett a tűz- oltó-egylet megalakulásáról, működéséről, az ed- dig elért eredményekről: megemlíttette, hogy a pa- rancsnokság mily buzgóságot fejtett ki s hogy az anyakönyvbe eddig 82 rendes tag irta be magát. A kibocsátott gyűjtőíveken pedig évi 7 ft fizetés mellett 67 pártfogó tagja van folygyezve; továbbá hogy a szükséges szerelvények mennyire kerültek. Megértettük azt is, hogy az egyeslet vagyona jelen- leg 830 ft és 60 kr. készpénz s hogy a mászóházat Szabó Péter építi 1700 frtért, kész lesz febr. 19-ére. A közgyűlés megjeljen a pa- rancsnokságot e sokoldalú tevékenységért. Hosz- szabb eszmecsere után tiszteletbeli tagokká meg- választottak és pedig b. Bánfy K ajánlatára: gróf Széchenyi Ödön; Barabás Ferenc ajánlatára: mlt. Filep Sámuel főispán; Kalmár Dezső ajánlatára: K. Biasini Domokos és végül Popini Nándor aján- latára: helyettes polgármester Medgyesi Tivadar. Minorich K. ifj. Csiki József elnöklöte alatt a szavazatok beszédére a tisztviselők választásánál 5 tagu bizottságot nevez ki, kiszédesre pedig Csi- szár Samu elnöklöte alatt szintén 5 tagu bizottsá- got küld ki a közgyűlés jóváhagyásával. A választ- ás előtt a kolozs-monostori tűzoltók átirata olvas- tatik fel, mely lényegében röviden ez: hogy ha K.-Monostoron tűt ütne ki, az ottani főparancsnok- ság vezetése alatt működjenek a kolozsváriak is és viszont. A közgyűlés nem határoz e fölött, hanem a leendő parancsnokságra bizza véleményét adni erről a legközelebbi közgyűlés elé. Minorich K. főparancsnoknak kiállítatik, de ő maga a titkos szavazást sürgetvén, a választás eredményé kö- vetkező: Minorich Károly főparancsnok, b. Bánffy Kálmán és Popini Nándor alparancsnok- ok, Tompa János mérnök, Bartha János és Jakab István orvosok; Kalmár Dezső, Polcz Rudolf és Bíró András segédtisztek; Andrasowszki Frigyes szertárnok; Barabás F., Vaszi Zs., Sattler, Böckel Zs., Régeni Gy., és Minorich K. pedig szakaszve- zetők — Az idő előre haladván, a közgyűlés ne- hány indítvány meghallgatása után fél 7 órakor eloszlott. — A gyűlésen 71 szavazatjogosult volt jelen.

— **A pesti carrousele** melynek pró- bái mult csütörtökön kezdődtek meg, gróf Szé- chenyi Dénes, ki tavaly tevékeny részt vett a Po- zsonyban rendezett lovagjátékban, sok érdekes tárgyat küldött; hasonlóképp Odesealchi A. herczeg is, ki a jelmezeket festette. A carroussel főrészt egy XIV. Lajos korabeli lovas vadászat fogja ké- pezni, fölvonásokkal, quadrillekkel, vadászlovag- lásokkal, stb. A carroussel jóvedelmét, nem a pesti róka-falka fentartására, hanem más jólékony czé- lokra fogják fordítani.

— **A párisi magyar egyesletnek** a le- foly évnegyvedben 47 tagja volt, kik 15 különféle iparágat képviseltek. Az egyeslet helyiségeiben he- tenként kétszer rendez estélyt, fölolvadásokkal és szavazatokkal; van könyvtára is, mely 357 kötet könyvet tartalmaz. A pénztárnok kimutatása szerint az egyeslet összes vagyona 3362 frank.

— **Hunyadmegyében** Hátszegén új táv- irda állomás nyitottat korlátolt napi szolgálattal.

— **Pesten** mult évben 14 négyemeletes, 54 három emeletes, 42 kéteemeletes, 90 egyeme- letes és 205 földszinti ház épült, nem számítva a ráépítéseket.

— **A Deák-klubban** azon képviselők, kik érdeklődnek a bányászat iránt, jan. 23-án konferenciát tartottak, melyen Fest Imre, Földvá- ri János, Jendrassik Miksa, Lukács Béla, Matuska

Péter, Pogány Károly, Radvánszky Károly és Stoll Károly vettek részt. A tanácskozás tárgyait a je- lenleg elhanyagolt bányászat s azon teendők, me- lyek a bányaművelés emelésére szolgálnak. Stoll a felső-magyarországi, Fest és Jendrassik az alsó- magyarországi bányaművelést, Lukács Béla pedig az erdélyit ismertette. Felmutatták a hanyatlás okait, s utaltak szükséges teendőkre. A hanyatlás főokául a tanácskozmány azt tartja, hogy a pénzügyminiszter a bányaművelést fenn- tartott erdőt önkényesen elvette. Elhatározottat, hogy e tárgyról Stoll, Jendrassik és Lukács ké- szítsenek memorandumot, mely a földművelés-, pénzügyminisztereknek és a miniszterelnöknek fog előterjesztetni; továbbá, hogy a bányaművelés iránt érdeklődő képviselők a budget feletti részle- tes vitánál a párt értekezletén solidanter fognak fellépni.

— **Alóllírtak** tisztelettel fölkérlek mind- azon t. családokat és egyéneket, kik az egyetemi joghallgatók 1873. év február 3-án tartandó zártkörű tánczvigalmára meghívót nem kaptak, de arra tisztességes társadalmi állásoknál fogva igényt tarthatnak, miszerint e végett az Orbán József ur czukrászatába letett ivre nevűket följegyeztetni méltóztassanak. Kolozsvárt 1873 jan. 26. Rettegi Sándor, elnök. Szöröcsy Gábor, pénztárnok és ifjabb Márki János a bálbizottság jegyzője.

— **Ezzel kapcsolatban** megemlíttük, hogy a tegnapi tűzoltó közgyűlésen ajánlat tette arra nézve, hogy a tűzoltók tagjai haláluk ese- tén, mily alaku dísztemetésben részesüljenek. A közgyűlés egy temesési tervezet kidolgozásával és beterjesztésével a parancsnokságot bízta meg. A „Victoria“ intézet is egy igen szép ajánlatot tett, hogy t. i. 20 kr. tagsági díj után minden tűz- oltó halálakor 100 forinttal járul a temetéshez.

— **Jégsport.** A lanyha és lucskos idő dacára tegnap ismét zeneszó mellett korcsolyáztak a sétatéri tón, új erők is álltak ki a síkra, meg a bálulokban sem volt hiány.

— **Elismerésre méltó.** A helybeli „dal- kör“ érdemes elnöke gr. Eszterházy Kálmán önmaga ujjalag szép jelét adta áldozatkészségének, midőn az egyeslet részére közelebből 50 forintot adományo- zott. — Azon kételyt is, — melyben „dal- kör“ünk a szomorú gyászest után élt: hogy t. i. a gróf ur nem fogadja el az elnökséget, melylyel a közbizalom ismét őt tisztelte meg, — eloszlatta ba- rátságos szavaival, midőn tisztelkedő dalkori tagok előtt kifejezte, hogy jövőre is mindenben segélyére és javára lesz dalegyetnek; egyuttal a megisztelő bizalomért köszönetet is mondott.

— **A király mulat.** Nápolyi lapban ol- vassuk. Minap az olasz király a parton végig ko- csizva, néhány halászt vett észre, kik ép akkor vonták össze hálójukat. A király a patra ment, a ha- lak közül egyet kismemelt magának, s a halásznak egy Louisdort adott érte. A másik perczben levett sípkával már egy másik halász lépett elébe kérve: „Felség, még egy darabot, hogy felséged egész- ségére ihassam“ — De ha adok — mond a Ré- galantuomo — ki áll jót nekem arról, hogy nem Franceschielló egészségére iszol? — „Nem, soha! felség! csak az önere.“ — „Jól van, itt az arany.“ — mond a király — igyatok bárkiért — s mosolyogva távozott. Viktor Emanuel gyakran szokott ily élvezeten tréfálni, s szereti efféle beszélgetésekbe bocsátkozni a néppel, s ha nyers feleletet kap, ezt sem veszi rossz néven. Közelebb Rómában szekere tört a királynak s ő az utcakövezeten maradt. Nem sokba vette, Castellengó gróffal berkocsiba szállott. A Quirinalba megérkezve, a kocsi s ki- szálláskor felismerte a királyt, s így szólt: „Felség, a viszontlításra. — „Hogy is ne viszontlításra, mond a király, ezt legkevésbé se kívánom, hisz akkor ismét fel kellene fordulni szekereimnek.

— **Európában** a legújabb számítások szerint, van 147,800,000 róm. katolikus, 71,600,000 protestáns, 69,100,000 görög kato- likus, 6,800,000 mohamedán, 5,000,000 zsidó, 500,000 pogány és 200,000 különböző keresz- tény felekezethez tartozó.

— **Az „Erdélyi népközlöny Érté- kesítő“** első száma megjelent. Tartalma: Pá- lyatársainkhoz. (Előszó.) — Te endőkink tekintettel a bécsi világkiállításra. — Egyeslet i közlöm ények: Visszapillantás a kolozs-dobo- kamegyei néptanítók egylete négy havi működésé- re. — A hunyad-zarándmegyei s szászvárosszéki néptanító egyeslet. — Értésítés a marosszéki tanító- egyeslet legutóbb tartott őszi nagy gyűléséről. — A kol.-dob. megyei néptanítók egylete közp. választ- mányának rendes havi ülése 1873 jan 2-án. Vitázókör. — Tankönyvbírálat. — Tárca; Az öreg K — i bácsi. — Alkalmi beszéd. — Irodal- mi beszéd — Irodalmi szemle. — Vegyes közle- mények. — A lap az augusztus és szeptember hó- napokra eső nyári szünidő kivételével megjelenik havonként egyszer 1—1½ ivnyi tartalommal. Előfizetési díj tíz hónapra 1 ft, mint tartalma mu- tatja e folyóirat gondhal van szerkesztve s így a czélnak megfelel.

— **Saorges falut,** Franciaországban, mely I. Napoleon első nyert csatájáról híres a na- pokban egy hegyomlás romba döntötte. Szerencsé- re a baleset nappal történt, s így emberélet nem

veszett oda; azonban néhány száz család lakás- nélkül bolyong erre-arra. Felsegélésükre nyilvános gyűtéseket kezdtek.

— **A föld legmélyebb kutja** 38 ki- lometernyre fekszik Berlinton, Sperenberg közelé- ben. Mélysége 1271 meter, a feltalált sűrűtegek pedig 1184 meternyi vastagságuk.

— **Porosz boldogság.** Amerikába mult évben 180,000 ember vándorolt ki Poroszország- ból, kik a „nagy boldogságot“ odahaza nem vol- tak képesek kiállani.

— **Mathuzsalem.** Micow faluban (Csasz- lau kerület) egy 104 éves erdősz ől, ki még most is rendesen végzi kötelességét és ép, egészséges. Napi ételme többnyire kávé és kenyérből áll. Egyik fia 80 éves, szintén erdősz.

— **A nagyszombati főgymnasium** önképző „Pázmány köre“ ez év elején Bessenyei- és Petőfi-ünnepélyt tartott, alkalmi beszédekkel, költeményekkel s az ünnepeltet életrajzával.

Nemzeti színház.

Szombaton január 25-én „Hamlet-dán király“ tragodia 5 felv. irta Shakespeare. Az antik szin- költészet ezen remekműve, melyben a tragikum aes- thetica örök és változhatlan definitiaja szerint vitetik keresztül, meglehetősen sikerült előadásban része- sült. Színrehozatalának jelzése is nagy hatást gya- korolt, mert dacára a korcsolyázó egyeslet báljának, a színházat zsufolásig megtölté s a cassa hét órakor, több ülőhelylyel nem rendelkezhetvén, többen vissza tértek.

A czimszerep, melynek sikerétől az előadás sikere függ, Egressi A. force szerepéink egyike. Ezzel tanusította, hogy ha szorgalmas tanulmányo- zás, buvárlat és a szerep iránti szenvedéllyel lép a színpadra, szavallata teljesen érthető s a méltá- nyos publikum sem fukar tenyere veszélyeztetésé- vel, az elismerés adóját azonnal leróni. Hamlet a legnemesebb jellem, kutató és okoskodó fényes észtehetség folytonos küzdelemben van a változhat- lan sorssal s ezen küzdelme a végtelennel, melynek emberi véges természeténél fogva áldozata lesz, teremti a tragikumot. Hamlet szerepe tehát valódi tragikai, páthoszt, megfontolt mimikát és szavallatot igényel. Egressi urnak szépen sikerült első fel- vonásban a szellemi jelenet s barátjai megkeske- tése; 2-ik felvonásban a lét vagy nem lét kérdése fölötti magánbeszéd s a rákövetkezőt jelenet Opheliával, valamint a 3-ik felvonásban az anyyávi jelenet. — Claudius királyt Szent- györgyi, a királynét Fodorné gyengén sze- mélyesítették, elsőnek szép és tiszta organuma van, s ezuttal mégis többször érthetetlen volt. Boér Emma Opheliát, szintén tanulmányt tanusítólag játszta. Parragh Palonius, Krasznai Horatio s Dezső Laertes szerepükben helyeiken voltak.

Vasárnap jan. 26-án szép számú nézőkö- zönség előtt: „Arab, vagy a váltóhamisi- tók“ színmű, irta Szigligeti. Kovács Gyulát (Poplavetz) figyelmeztetjük, hogy rongyosan öl- tözni undorkeltés nélkül is lehet; egyébiránt szerepének kellően megfelelt, és többszöri kihívás- ban is részesült. Mátray (Licht), Eichner Anna (Adel) jól játszottak. Dezső napról-napra több igyekezetet fejt ki; Daroczit ma is hiven személye- sítette. Szentgyörgyi (Kövesdi), Krasznai (Péter), Kendi (Bokoli) megállták helyüket. Többi szereplők sem rontottak.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

Január 25-ről. 1873 5% metaliques 67.15 nemzeti kölesön 71.50. 1860-diki államköl- csön 103.75. Bankrészenyek 966. Hitelrészvé- nyek 332.—. London 109.30. Ezüst 107.40 Cs. kir. arany —. 20 frankos arany 871.—

Földtehermentesítést kötvények: Magyar 79. —. Temesi 77.50. Erdélyi 77.—. Horv. Szlapon —.—.

Felelős szerkesztő Sándor János.

Nyilttér.

Ajánlkozás.

Egy nyugdíjazott katonatiszt, a ki számos évig külföldön tartózkodott, s birja tökéletesen a francia, angol, magyar és német nyelveket, óhaj egy előkelő családhoz jutni, vagy mint nevelő vagy mint nyelvmester, helyben vagy vidéken. Let- veleket elfogad a szerkesztőség K. L. B. betű alatt.

Nyilttér.

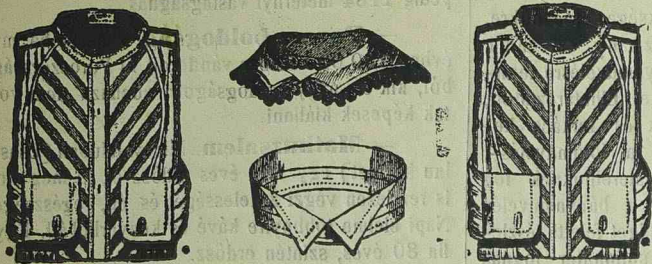
Fogorvosi műterem. A t. cz. közönség- nek kedves szolgálatot vélünk tenni, midőn tudat- juk, hogy fogorvos Reiss Nándor bécsi szaktu- dományi körutjából körinkbe ismét visszaérkezett, fogorvosi műtermet állított fel a monostor-utca 177 számú ház első emeletén, mely által városunk- ban egy e téren eddig csaknem nélkülözött hiányt pótol. Ajánljuk őt, mint e szakmában különösen képzett embert az illetők szives figyelmébe.

Első és legnagyobb bécsi es. k. udvari
fehérmű-gyár

(692)

R A K T Á R

2—*

képviseli

Teutsch J. B. Segesvárt,

áru nagyban és kicsinyben

legjutányosabb határozott gyári áron:

Vászon férfi ingeket, „Oxford-uri-ingek.”
Chiffon, vagy angol shirting-ingeket, fehéreket és színeseket, két gal-
lérral vagy anélkül.
Férfi-gallérokat és kézelőket, gatyákat.
Női fehérműeket (ezeknél kérték feladni, hogy a nő szikár, tö-
möttebb vagy erősebb természetű-e?)
Vászon-nőingeket.
Női ingeket chiffonból, elegáns kiállítással, nagyon ajánlhatók.
Női gatyákat, finomak, himzéssel és tűzéssel.
Női pongyola-jáklit, vagy éjjeli felöltőket.
Női pipere-köpenyeket.
Női gallér-chemisetteket és kézelőket.
Női szoknyákat, vállakat, zsebkendőket valódi vászonból, francia
battist, battist-clair, gyapott vagy utánzott battistból, stb.
Csecsemő fehérműeket.
Teljes menyasszonyi készleteket, a legegyszerűbből a legfino-
mabbig, minta szerint, mérték és feladás után a leggyorsabban készítve.
Levéli megrendelések jótállás mellett pontosan teljesítettek, s az
árt készpénzben lehet beküldeni, vagy a cikkek megkapásakor utánvét által fi-
zetni. Férfi ingek megrendelésénél a nyak bőségének mértéke kértik, centi-
meter szerint, azaz a gomblyuktól a gombig.

(694)

3—*

Eladó telek.

Kolozsvárt a főtéől csekély távol-
ságra, a májális (házsongárd) utca 36.
házszám alatti 2 magyar hold területű te-
lek, a rajta levő három külön lakház és
gazdasági épületekkel együtt szabad kéz-
ből örök áron eladó. Értekezhetni
a megírt helyen lakó tulajdonossal.

Eladó kereskedés

Kolozsvárt.

Sárosy Elek fűszer- és vaskereskedése
igen kedvező feltételek mellett eladó.

Értekezhetni özy. Sárosy Eleknel.

696

3—6

Demjén László

m. k. egyetemi könyvtárnál Kolozsvártt megjelent
és általa minden könyvkereskedésben kapható:

Kolozsvár története.

Oklevéltárral. (I.) Ős-, ó- és középkor. (513. Kr. e. — 1540. Kr. u.)
Egy külön kötet világesítő rajzokkal. (36 tábla.)

Irta **Jakab Elek.**

Ára 10 frt.

(327)

E minden tekintetben nagy, epochális munkát itt hosszasan dicsérgetni és aján-
lani feleslegesnek tartom, csak annyit kívánok megjegyezni, hogy Kolozsvár város e
munka kiadásával magának maradó emléket emelt. Siessen tehát e város értelmes
t. közönsége, e munkát pártfogása alá venni és terjeszteti, hogy a nagyszorgalmu és
szaktudós íróba minél több kedvet öntsön e munka folytatására, melynek legérdekesebb
része az ujabbrak története lesz. A ki megszerezte magának ezen 3 részből álló első
kötetet, az bizonyára érdeklél fogja lapozgatni és benne buvárkodni, s a folytatását
minden áron megszerezi magának.

Szekely oklevéltár.

Kiadja a m. történelmi társulat kolozsvári bizottsága,
szerkesztette

Szabó Károly.

I. kötet 1211 — 1519. 1872 Ára 2 forint.

Egy hosszú öl tűzifa csak

15 frt.

682

helyt Kolozsvártt

16—*

Siessen mindenki szükségleteit addig beszerezni,
mig ezen fatömegből tart.

Raktár helyiség barátok-kertje sétaterutca.
Megrendelések **Keresztesy Pál** tulajdonosnál.

A kolozsvári takarékpénztári részvény-társulat IV-ik évi rendes

K Ö Z G Y Ű L É S E

folyó 1873-ik évi február hó 27-én délután 3 órakor

tartatik a városi községi teremben.

T á r g y a i:

1. Az igazgató-választmány jelentése az 1872-ik évi üzletről.
2. Nyolcz kilépő választmányi tag helyett ujak választása. (alapsz. 29 §.)
3. A választmány intézkedéseinek tárgyalása.
4. Az 1872. évi számadások és mérlegek megvizsgálására kiküldött bizottmányok jelentései, s ezek nyomán az 1872. évi számadás és mérleg megvizsgálása.
6. A lefolyt évi tiszta jövedelemről intézkedés és az osztalék megállítása.

A t. cz. részvényesek e közgyűlésre azon értesítéssel hivatnak meg, hogy a szavazási jog akár személyesen, akár meghatalmazott által gyakorolható, de a meghatalmazottnak is részvényesnek kell lenni (az alapsz. 21. §.).

A közgyűlésen résztvenni szándékozók felhivatnak, hogy részvényeiket f. évi **február 24-én és 25-én** d. e. 9—12 óráig és a gyűlés előtt való nap, az az **26-án** esti 6 óráig a gyűlés tartamára az intézet helyiségében letenni sziveskedjenek, hol a felhatalma-
zási és jogosultsági okiratok megvizsgálására kiküldött bizottmány, a megjelenési jegyeket kiszolgáltatja (alapsz. 19. 20. §. §.)

Kolozsvártt, 1873 január hó 25-kén.

Az igazgató-választmány.